Name :- Stella Macwan.
Semester :- 1
Roll No :- 290
PRN :- CoC 2025290
Subj :- Psychology
Subj code :- MJ - EPS - 101

શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં શિક્ષકોના વિદ્યાર્થીના વર્તન, અભ્યાસ, અભિગમ, રસ, વલણ, અને સમસ્યાઓને સમજવા માટે વિવિધ અભ્યાસ પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ થાય છે. તેમાં મુલાકાત પદ્ધતિ અને પ્રશ્નાવલી પદ્ધતિ મહત્વપૂર્ણ છે. નીચે બંને પદ્ધતિઓનું સવિસ્તાર વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે.

1, મુલાકાત ની પદ્ધતિ (Interview Method)

મુલાકાત પદ્ધતિમાં સંશોધક અથવા શિક્ષક વ્યક્તિગત રીતે શિક્ષકો વિદ્યાર્થી, શિક્ષક, અથવા માતા-પિતા સાથે આમને સામને વાતચીત કરી જરૂરી માહિતી મેળવે છે.

પ્રકારો :-

1, રચનાત્મક મુલાકાત - અગાઉથી નક્કી કરેલા પ્રશ્નો મુજબ મુલાકાત લેવામાં આવે છે.

2, અરચનાત્મક મુલાકાત - પ્રશ્નો નિશ્ચિત ન હોય, વાતચીત સ્વાભાવિક રીતે આગળ વધે છે.

Name :- Stella Macwan
Semester :- 1
Roll No :- 290
PRN :- COC - 2025 290
Subj :- Psychology
Subj Code :- MJ - EPS - 101

3, અર્ધ-રચનાત્મક મુલાકાત - કેટલીક તૈયાર પ્રશ્નો અને કેટલીક સ્વતંત્ર ચર્ચા.

<u>લાભો</u> :-

* ઊંડાણ પૂર્વક માહિતી મળે છે.

* ભાવનાઓ, અભિપ્રાય અને વલણો સારી રીતે સમજાય છે.

* પ્રશ્નો સ્પષ્ટ કરી શકાય છે.

<u>મર્યાદાઓ</u> :-

* સમય અને ખર્ચ વધુ થાય છે.
* સંશોધકના પક્ષપાતની શક્યતા રહે છે.
* મોટી સંખ્યાના વ્યક્તિઓ માટે ઉપયોગી નથી.
* જવાબદાર ખોટી માહિતી આપી શકે છે.

2, પ્રશ્નાવલિ પદ્ધતિ: (Questionnaire Method.)

Name :- Stella Macwan
Semster :- 1
Roll No :- 290
PRN No :- COG 2025 290
Subj :- Psychology
Subj code :- MJ-EPS-101

અર્થ :-

પ્રશ્નાવલી પદ્ધતિમાં સંશોધક તૈયાર કરેલા પ્રશ્નોની યાદી (પ્રશ્નાવલી) જવાબદારોને આપવામાં આવે છે. અને તેઓ લેખિત રીતે જવાબ આપે છે.

પ્રકારો :-

1, બંધ પ્રશ્નાવલી - "હા/ના" વિકલ્પ આધારિત પ્રશ્નો

2, ખુલ્લી પ્રશ્નાવલી - જવાબદાર પોતાની રીતે જવાબ લખે છે.

3, મિશ્ર પ્રશ્નાવલી - ખુલ્લા અને બંધ બન્ને પ્રકારના પ્રશ્નો

લાભો

* ઓછા સમયમાં વધુ માહિતી મેળવી શકાય છે
* ખર્ચ ઓછો આવે છે
* જવાબદારો ને વિચાર કરીને જવાબ આપવાની તક મળે છે

Name :- Stella Macwan
Semester :- 1
Roll No :- 290
PRN No :- CoC 2025 290
Subj :- Psychology
Subj Code :- MJ - EPS - 101

મર્યાદાઓ

* અશિક્ષિત વ્યક્તિ માટે ઉપયોગી નથી
* ખોટા અથવા અધૂરા જવાબોની શક્યતા.
* ભાવનાત્મક પાસુ ઊંડાણથી સમજાતુ નથી

નિષ્કર્ષ :-

મુલાકાત અને પ્રશ્નાવલી પદ્ધતિ બંને શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં મહત્વપૂર્ણ છે. જ્યાં ઊંડાણપૂર્વક વ્યક્તિગત માહિતી જોઈએ ત્યાં મુલાકાત પદ્ધતિ ઉપયોગી છે, જ્યારે મોટી સંખ્યામાં માહિતી મેળવવા માટે પ્રશ્નાવલી પદ્ધતિ વધુ અસરકારક છે. સંશોધનના હેતુ અનુસાર યોગ્ય પદ્ધતિ પસંદ કરવી જોઈએ.